

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofijsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez pose-
bne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Nova postava o nastavljanju učiteljev na ljudskih ali malih šolah.

Število postav zastran ljudske šole je zopet za eno številko pomnoženo. Svitli cesar so 17. maja t. l. potrdili postavo, katero je liberalno-nemška večina štajerskih poslancev sklenila zoper voljo slovenskih in konservativno-nemških poslancev. Vsled te postave so krajni, najbolj pa okrajni šolski sveti zgubili pravico imenovati učitelje. Ta pravica se je sedaj popolnem in, izvzemši mesto Gradec, za celo Štajersko izročila deželnemu svetu v Gradcu. Nemški liberalci se te postave močno veselijo. Bodí jim, konservativni Nemci nje niso in štajerski Slovenci nje veseli biti ne moremo. Vsaj nam je dobro znano, da je večjidel le zavoljo nas bila od naših narodnih nasprotnikov v dežel-
nem zboru sprožena in v kljub ugovarjanju naših slovenskih poslancev sprejeta. Poslovanje raznih šolskih uradov je pa sedaj sledeče: brž, ko je kaka šolska služba izpraznjena, ima krajni šolski svet dolžnost to naznaniti okrajnemu šolskemu svetu. Ta mora potem službo razpisati in razpis oznaniti v uradnem deželnem listu: Grazer Zeitung, in, če boče, še v nekterih drugih novinah. Prošnje se vlagajo pri krajnem šolskem svetu, kateri po pretečenih 4 tednih vse vložene prošnje pobere in odpošlje okrajnemu šolskemu svetu. Sedaj se zberejo glave okrajnega šolskega sveta, pregledajo prošnje in izberejo iz vseh 3 prošnike ter jih izročijo ali prezentirajo deželnemu šolskemu svetu v Gradcu, ki potem izmed priporočene trojice izvoli enega, kateri mu je najbolj všeč. Deželni svet potem tistemu, kateremu je službo odločil, podeli službinsko pismo in ukaže dotičnemu okrajnemu šolskemu svetu, naj novega učitelja v šolo vpelja in od njega sprejme predpisano prisego. Provizorično nastavljanje ostane pri starem. Tudi ima deželni šolski svet neomejeno pravico učitelje kazniti z tem, da jih na slabše službe prestavlja; le gledé prestav iz službinskih uzrokov je primoran poprej prašati učitelja in okrajni šolski svet, v katerega okraj ga prestaviti hoče. To je jedro

nove postave. Na prvi hip je razvidno, da je deželni šolski svet v Gradcu vse — drugi okrajni in krajni sveti so pa brez posebne važnosti. Zgubili so še tiste male pravice, katere so jim bile po postavi od l. 1870 odmerjene. To je za štajerske Slovence občutljiv udarec. Kajti po poprejšnji postavi so narodni okrajni šolski sveti izmed večih prosilcev, med katerimi je morebiti bilo več nemškutarjev, zamogli izvoliti in imenovati za učitelja narodnega moža. Sedaj pa lahko deželni šolski svet izmed trojice, med katero sta morebiti 2 narodnjaka in 1 nemškutar, vselej izvoli nemškutarja in ima po postavi popolnem prav. Ali se bo deželni štajerski šolski svet res tako obnašal, tega tukaj nikakor ne trdimo. Povdarjamo le postavno mogočnost takega postopanja, ker je po svoji večini nemšk in sedaj liberalen.

Konečno še omenimo, kar smo iz Gradca zvedeli takrat, ko se je ta postava snovala. Slovenski poslanec g. dr. Radaj je nagovarjal liberalnega nemškega kmeta in poslanca Grogger-ja, naj z konservativnimi in slovenskimi poslanci glasuje zoper postavo, ker ta očitno krši dosedanje pravice tistih, ki za šolo največ plačujejo ter okrajnim šolskim svetom glavno veljavo jemlje. Liberalni kmet se pa izkašlja rekoč: vem, da postava nam kmetom ni ravno ugodna, vendar gospodje so mi zagotovili, da se nam ni treba bati, vse meri le na sal . . . ske Slovence („das Ganze geht eigentlich auf diese sakrischen Windischen da drunten“.) Nemški deda je res bil odkritosrčen in je le izustil, kar so naši slovenski poslanci itak že dobro vedeli, le opravili niso nič zoper liberalno nemško večino. Postavo je večina sprejela, ministerstvo odobrilo in tako je prišlo, da so jo svitli cesar potrdili. Sicer pa mislimo, da bodemo Slovenci še tudi to ljubeznjivost nemških liberalcev srečno prestali. Stranke razpadejo, narodi ostanejo. Tudi liberalna nemška stranka ne bo vekomaj gospodarila. Ali pomnili jo bodo narodi avstrijski, zlasti slovanski. Ali kde je Slovenec, kde Slovan v Avstriji, kateremu nebi v spominu ostalo, katerega nebi speklo ošabno pisarenje nemških liberalnih listov,

kakoršno beremo v Laibacher Tagblatt-u: „Aufgabe der liberalen Partei ist es, die Stärkung des slavischen Elementes in Oesterreich mit aller Energie und unter Anwendung aller erlaubten Mittel zu verhindern, t. j. naloga liberalne stranke je, ukrepljenje slovanskega življa v Avstriji po vsej sili in z vsemi dopuščenimi sredstvi zabraniti. Dobro, to nam je jasno!

Cerkvene zadeve.

Petdesetletnica Pija IX. se je 3. junija po celem katoliškem svetu več ali menje slovesno in sijajno povsod obhajala, najbolj se ve da v Rimu, kamor je počenši z 18. majem prihajalo vsaki den na stotine romarjev iz vseh krajev sveta. Vrli Slovenci mariborske okolice so na predvečer veselo z možnarji streljali, in na Pohorju je gorelo mnogo kresov. Kaj lepo je bila videti razsvitljava tako zvane piramide, potem vrha kalvarije in zvonika Device Marije pri sv. Petru. Milostljivi naš knez in škof so na den jubileja sami pridgali in slovesno veliko mešo obhajali, pri kateri so izbrani pevci in pevkine izvrstno peli eno izmed meš slavnega Palestrine.

Svitli cesar so šolskim sestram v Mariboru podarili 200 fl.

Novi kardinali bodo 25. junija od Pija IX. imenovani, med njimi zagrebački nadškof Mihajlovič in slovenski nadškof v Gorici, Nja ekcelencija prevzvišeni g. Andrej Golmajer, rojeni l. 1797. v Radolici na Kranjskem.

Zarad razsvitljave mesta ljubljanskega o petdesetletnici papeževi obrnila se je bila katoliška družba do mestue gosposke, pa ni dobila za to potrebnega dovoljenja. Tudi v Trziču so hoteli ta dan razsvetliti trg, pa jim okrajni glavar Derbič tega ni dovolil. Cesar so v Rim poslali posebnega pooblaščenca, grofa Lariša, da v imenu ujbilove rodbine čestita sv. Očetu; katoliškim podložnikom pa se prepoveduje razodevati svoje veselje s prostovoljnimi razsvitljivami, ki živi duši niso nevarne. Cesarjevega maršala gr. Lariša spremljata grof Sigm. Berchtold in grof L. Apponyi, in vradni list češkega namestništva (pa še marsikateri drugi!) norce brije z deputacijo vernih katolikov čeških, spolnujočih pri prestolu papeževem to, kar je najsvetlejši naš vladar storil po posebnem poslanstvu. Tako daleč smo prišli!

Gospodarske stvari.

Umna vzreja telet je podlaga hasnovite živinoreje.

II. Pri vzrejevanju mladih telet je pa živinska vaga najboljše kazalo, ali se povžita krma po vrednosti tudi porabi in ali teža živinčet po pravi razmeri tudi gori jemlje. Živinska vaga bi ne smela v nobeni večji srenji manjkati. Z olovko v

rokah pri vagi in jaslih bi moral kmetovavec posamezne dobe vzrejevanja opazovati, ker le rajtanje in vaga podaja jasen spregled v načinu vzrejevanja in kaže dobiček in zgubo. Se jedna reč se pri vzrejevanju živine prerada v nemar pušča in ta je čas. Prihranjevanje časa in z njim krme in poprejšnja sprava v denar je kaj imeniten činitelj pri živinoreji. Ta kmetovavec spušča krepko 1 $\frac{1}{2}$ leta staro junico ali telico, drugi še le 2 leti in tretji celo še 2 $\frac{1}{2}$ leta staro k biku. Na prvi pogled se morda dozdeva, da si prvi kmetovavec na škodo dela. Če pa krmo, ki sta jo prvi in drugi v dosego istega namena potrošila, v račun jemljemo, se brž pokaže, da je prvi dosti na boljšem, ker mu poprejšnja porabnost živinčeta stroške prej povrne. Kedor si prej mlado živino godno napravi, temu ni le manj prvotnega naložnega kapitala (krme in strežbe) treba, ampak njemu tudi prvotni kapital prej obresti nese, kakor pa onemu, kateri si misli, da mu junica tudi po drugem ali celo po tretjem letu še dosti zaran k biku pride.

Nauk o živini in pridelovavni krmi se je mnogih kmetovavcev še vse premalo prijel, da bi si s pravim pridom svojo živino prirejevali. Večidel se le živivna krma ali malo več poklada živini. To pa ni pametno. Ako tele le po času prirašča in njegova reja zarad daljšega vzrejevanja tudi več krme in strežbe stoji, tudi celo telo in vse drugo, n. pr. gnoj od njega dosti več stoji. Zatoraj velja načelo: „Krmí mlado živino obilno in rabi vedno pri tem opraviu živinsko vago. Tudi pri živinoreji velja znani angleški pregovor: „Čas je denar“. In Angleži so tudi v živinoreji mojstri, od katerih se moremo še marsikaj učiti. Naš kmet potrebuje, da si za voz ali mesarja pripravnega vola vzredi, poprek 4 leta. Anglež doseže prvo v tretjem, drugo že v drugem letu. Koliko časa potrebuje naš kmet, da si vzredi močno, in za pleme sposobno junico! Za pleme sposobno kravico si vzredi navadno v 2—3 letih, popolnoma močno in krepko kravo pa le redkokrat v ravno tem času. Kajti slabotnost in pičla molža naših junčic po prvem teletu je tako znana, da pri nas velja načelo, da se prvenčice ne jemljó za vzrejo. Vse drugače Anglež! On si najmočnejše in za pleme skoz in skoz sposobne junice že v drugem letu vzredi, ki imajo v tretjem in četrtem letu največ mleka. Potem si jih kmalo dobro opita in kot pitane mlade krave mesarju za visoko ceno proda. Mi pa z prodajo mesarju navadno čakamo, da stara krava postane suha, kakor treska. Pri nas se gospodinja trudi leto in dan, da si svinjo le količkaj odebeli in za klanje pripravno napravi. Anglež potrebuje v dosego istega namena le pol toliko časa in skoraj za tretji del manj krme. Mastne za mesarja sposobne pitance (pitane ovce) vzkrmijo pri nas navadno v 2—2 $\frac{1}{2}$ letih. Anglež doseže pri istih živalih v 9—12 mescih višo mesarsko težo in dosti boljše meso. Vrh tega pa tudi svoj kapital hitreje premetuje in sicer še z višimi obresti,